מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

לינק לקובץ : לחץ כאן
תוכנית : ועדת העבודה והרווחה
תאריך : 02/02/2016
שעה : 12:00:00
רשת : ערוץ הכנסת

כותרת : **פרופ' קלוד בר רבי, מרכז טאוב.**

אני רוצה קודם כל לברך את חברת הכנסת עליזה לביא שעוד מעט תצטרף אלינו על קיום יום התעסוקה בכנסת, ורעיון לקיים ישיבה בנושא תעסוקה לקשישים. אנחנו נמצאים כרגע, דיון בוועדת משנה לענייני קשישים, שכאן אנחנו דנים בנושאים מאוד מאוד רבים, ואחד מהם זה נושא תעסוקה שהוא בעיניי חשוב מאוד, כי כרגע אני אומרת מה אני חושבת, אני חושבת בן אדם, ולא חשוב באיזה גיל, אם הוא מסוגל לעבוד ורוצה לעבוד, אנחנו צריכים לתת לו את ההזדמנות הזאת, כי יכול להיות שהעבודה הזאת בעצם מחזיקה אותו בחיים, ולכן זה הצעד שלנו לתת לו את הפלטפורמה להמשיך לחיות ולהישאר איתנו. יש לו כמה נושאים שאנחנו נדבר, כמובן על הנושא של גיל הפנסיה. אני רק רוצה לעדכן אתכם שאני יחד עם חבר הכנסת אראל מרגלית הגשנו הצעת חוק על ביטול חובת גיל פרישה. שוב, אני אומרת כרגע את

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

הדעה האישית שלי, ואני מאמינה שלא מעט חברי כנסת, ואנחנו מקדמים את זה ביחד. ושוב אנחנו שומעים כל פעם בתקשורת את הנושא על להעלות את גיל הפרישה, ונשאלת השאלה האם יש צורך לחשוב מחדש על גיל הפרישה בישראל. אנחנו מדברים על כך שתוחלת החיים והזדקנות האוכלוסייה מציבים בפנינו אתגרים מורכבים לצד הזדמנויות לא מעטות. עלינו להיערך לכך בהתאם ולהיות מסוגלים להפיק את מירב מאוכלוסיית האזרחים הוותיקים. וזאת בדיוק הסיבה לכינוס הועדה הזאת בנושא שאנחנו מדברים עליו. אנחנו נבקש...אנחנו כבר ערוכים, נכון? למצגת.

- כן.

- אנחנו נבקש מארגון טאוב סנטר להציג לנו מצגת עם הנתונים, ונשמח מאוד לשמוע אותם. ונראה, כמובן אנחנו אחר כך ניתן לנציגים של הארגונים שנמצאים איתנו היום להביע את עמדתכם, שוב, מתנצלת על כך שתוך עשר דקות אני איאלץ לעזוב, ואני מקווה מאוד שאנחנו נסכם את הוועדה עם כמה צעדים שהוועדה תלווה גם בהמשך. וגם אם יעלו פה נושאים לשינויים שאנחנו נוכל לעשות באמצעות החקיקה, גם נשמח לקחת על עצמנו, אם נבין ונראה שזה מתבקש ונכון. אז בבקשה, אנחנו נשמח לשמוע ולראות, קודם כל תציג את עצמך בבקשה, אתה פרופ' קלוד?

פרופ' קלוד בר רבי: כן.

- אוקיי, בבקשה.

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

פרופ' קלוד בר רבי: אז צהריים טובים. שומעים?

- כן, כן.

פרופ' קלוד בר רבי: צהריים טובים. אני פרופ' לכלכלה בבית ספר למדיניות ציבורית באונ' העברית, וסמנכ"ל מחקר במרכז טאוב. מה שאני הולך לעשות זה בעצם להציג ממש ממש בקצרה כמה מהמגמות לגבי תעסוקת קשישים בישראל. חלק גדול אתם כבר מכירים, אבל זה קצת רענון זיכרון, וחלק ישירות נוגע להמלצות כאלה ואחרות שהגענו אליהן. אז קודם כל, צריך להסתכל על דבר אחד שהוא מאוד מעניין. כשאנחנו מסתכלים על עוני ובסופו של דבר הדברים מתקשרים לעוני, כשאנחנו מסתכלים על עוני מהכנסות כלכליות, המצב של ישראל הוא דווקא ממש טוב. אם אתם תסתכלו על התמונה הזאת אתם תראו שבעצם שמסתכלים על כל מדינות האו אי סי די, יש רק מדינה אחת שהיא במצב פחות טוב מאיתנו, ובסך הכל אנחנו הרבה יותר טוב מאשר ממוצע האו אי סי די. לצערנו, קורה משהו כאשר אנחנו מסתכלים על הכנסה פנויה ולא על הכנסה כלכלית, זה אומר לאחר העברות, לאחר ששילמו מסים וקיבלנו קצבאות, אנחנו פתאום הופכים לאחת המדינות הכי גרועות מבחינת זה שיש בעצם רק שלוש מדינות שנמצאות במצב גרוע יותר מאיתנו מבחינת אחוז הקשישים שנמצאים בעוני, מתחת לקו העוני. ונשאלת השאלה, מה קורה פה? אז קודם כל, יש שני דברים שצריך לזכור, מבחינת

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

תעסוקה, אנחנו עובדים. זה נכון לכל שכבות הגילאים, זה נכון גם לקשישים. אנחנו עובדים ואנחנו עובדים הרבה בישראל. אם תסתכלו על תעסוקת גברים, היא הרבה מעבר לתעסוקה באו אי סי די. הפער הזה גם התרחב, הוא התרחב בשנים האחרונות, ובין היתר הוא התרחב בגלל קיצוץ מסוים בקצבאות מבחינה ראלית, והצורך בעצם לצאת לעבוד. אצל נשים אנחנו רואים שיש פער קטן, אבל מדובר בפער של פחות מאחוז, והפער הזה מצטמצם משנה לשנה. אגב, כאשר מסתכלים על גילאים קצת יותר צעירים, עדיין לא קשישים, אבל לקראת הפרישה, אנחנו רואים שאנחנו גם כן פתחנו פער עם האו אי סי די, ואנחנו מועסקים הרבה יותר מאשר השיעורים הקיימים בממוצע באו אי סי די, ולמעשה כמעט בכל אחת מהמדינות גם בנפרד. כשעושים את הפירוק ליהודים, עולים חדשים, ולערבים, אנחנו רואים שכל המגזרים בסך הכל העלו את שיעורי התעסוקה שלהם במהלך השנים. העולם החדשים מצמצמים פער עם שאר האוכלוסייה בקצב די מהיר, אנחנו נראה את זה עוד מעט, הערבים עדיין נגררים מאחור, אבל גם הם בסך הכל הכפילו את שיעורי התעסוקה שלהם.

- יש לי שאלת הבהרה, האם אתה מדבר...אני יודעת שמדברים על זה בעניין של תעסוקת נשים מבוגרות, אני לא יודעת אם זה תקף על בכלל, שזה לא שיש יותר נשים שמוצאות עבודה או ממשיכות לעבוד, אלא שזאת שכבה מסוימת של גיל שגם לא הייתה

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

מועסקת שהן היו בנות עשרים, והן גם לא מועסקות כשהן בנות שישים, ומה שמשתנה זה לא שוק התעסוקה, זה משתנה שהאנשים משתנים, ובגלל זה אני מנסה להבין שנייה. כשאתה אומר שיש שיפור...

פרופ' קלוד בר רבי: לא, לא, קודם כל, אני אומר שיש יותר תעסוקה, שיפור, אנחנו נגיע לזה עוד מעט, אני לא בטוח שהרווחה עולה כאן, ואני לא בטוח...זה תעסוקה, חלקה הגדול הוא תעסוקה מצורך, ולא תעסוקת פנאי כמו שאנחנו רואים באו אי סי די, שזה אנשים שרוצים להמשיך לעבוד מכיוון שזה טוב להם, והם נהנים מזה. במקרה הישראלי זה הרבה יותר תעסוקה מצורך. ונכון מה שאמרת, מדובר אכן בשני חלקים, חלקים כאלה שממשיכים לעבוד, אגב, לא באותן עבודות, אנחנו נראה את זה עוד שנייה, עוד שני שקפים, אנחנו נראה שבגלל גיל הפרישה המנדטורי בהרבה מאוד מהעבודות, מה שקורה, הם נאלצים לעזוב את מקום העבודה הקבוע, המסודר, שבו יש להם ניסיון והרבה פעמים שכר די טוב, לעבודה שהיא עבודה זמנית, עבודה שהיא בחלקיות משרה, אז עדיין הם נרשמים כאן כמועסקים, אבל מדובר בתעסוקה הרבה פחות טובה בשלב הזה שלאחר הפרישה, וזה נגרם כתוצאה מחוק הפרישה. עכשיו, טוב, אז אם כבר דיברנו על נשים, אני בעצם מעביר לתעסוקה של שבעים וחמש ומעלה. פה, כמו שאתם רואים, מדובר באחוזים מאוד מאוד קטנים, אבל

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

זה בעצם מסמל את האחוז שהוא בעצם תעסוקת פנאי. בגילאים האלה בדרך כלל מי שממשיך לעבוד זה לא כל כך כצורך, אלא בגלל שהוא נהנה במקום העבודה, מרגיש סיפוק וכו'. למעשה, בגלל מרכיבים של השלמת הכנסה וכו', הרבה פעמים הם לא מרוויחים אפילו מהתעסוקה הזאת, אלא היא מתקזזת להם עם קצבאות אחרות שהם היו יכולים לקבל. ואנחנו רואים שבאמת, כשמגיעים לגילאים האלה, שבעים וחמש ומעלה, אז אנחנו קצת מתחת לאו אי סי די, אבל הפערים שם הם מאוד מאוד קטנים. כן?

- שאלה קטנה, תגיד לי, האנשים, מה שאתה סימנת בגיל שבעים וחמש ומעלה, אתה לא ציינת מה הם...

- סליחה אדוני, סליחה, אנחנו לא יכולים להיכנס באמצע, אנחנו ניתן לו להציג, תרשום בבקשה את השאלות, אחר כך אנחנו נשאל, כשאנחנו נגיע לדיון, בסדר? חברי הכנסת יכולים,אבל האורחים עדיין...בבקשה.

פרופ' קלוד בר רבי: אני רגיל מהאונ', כששואלים אני...אחד הדברים שאנחנו יודעים בכל שכבות הגילאים, וזה נכון גם לתעסוקת קשישים, זה שההשכלה היא המרכיב אולי המרכזי ביותר ביכולת למצוא תעסוקה. אנחנו רואים את זה בבירור גם בגילאי החמישים וחמש עד שישים וארבע, וגם מאוחר יותר, אפילו בצורה קיצונית יותר, בגילאי השישים וחמש עד שבעים וארבע. למי שיש

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

השכלה אקדמאית, למעשה שלוש עשרה שנות לימוד פלוס, קל הרבה יותר למצוא תעסוקה מאשר לאלו שאין השכלה. זה נכון, שוב, לכל הגילאים, אבל אצל הקשישים זה בולט עוד יותר, והסיבה היא שבגילאים האלה העבודות שמבוססות על כוח פיזי וכו', מתמעטות ונשארות בעצם אותן עבודות שמתבססות על ניסיון וההשכלה שם היא אומדן טוב לכך. מה ש...מיכל, נכון?

מיכל: כן.

פרופ' קלוד בר רבי: שאלה, אכן, מדובר פה בעיקר במשרות חלקיות, כשאנחנו מסתכלים, למרות שבאוכלוסייה הצעירה, עד גיל חמישים וחמש, פחות מעשרה אחוזים מועסקים במשרה חלקית, בגילאי שבעים וחמש ומעלה מדובר בין שבעים לשמונים אחוז, תלוי אם מסתכלים על נשים או גברים, אבל מדובר בשיעורים מאוד מאוד גבוהים.

- ברשותך, דקה אני עוצרת אותך, אני פשוט מרגישה שאני צריכה לצאת, אבל נורא חשוב לי, אם יש לך, ודיברת ונגעת בנושא של עולים, יש לך איזשהו שקף שיכול קצת לפרט את המצב שם?

פרופ' קלוד בר רבי: כן, השקף הזה דווקא בדיוק השקף הבא שמראה שהעולים החדשים מסתמכים בצורה הרבה יותר משמעותית על העברות, כלומר, על אותן קצבאות, והרבה פחות על עבודה, למרות שזה דבר שהוא עולה עם הזמן. בעבר היה להם הרבה יותר קשה בתעסוקת מבוגרים למצוא עבודה. היום זה הולך

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

ופוחת, אבל אין להם פנסיות מעבודה...

- לכן אני שואלת.

פרופ' קלוד בר רבי: ולכן, זה מרכיב מרכזי ביותר. הם לא יכולים להתבסס על פנסיות שהם צברו במהלך שנות העבודה. אנחנו רואים כאן שאכן בגלל זה ההכנסה הממוצעת שלהם היא פחות מחצי מאשר ההכנסה הממוצעת בשאר האוכלוסייה. המגזר הערבי גם סובל מבעיה דומה, בגלל סיבות קצת אחרות, אבל גם כן סובל מבעיה דומה לגבי העולים. וזה, אגב, מחמיר כשאנחנו מעל גיל שבעים וחמש.

- כן, ברור.

פרופ' קלוד בר רבי: הדבר ה...בעצם שני דברים אחרונים...

- אני מתנצלת, חברים, אני ממשיכה, ומיכל בירן תחליף אותי. תודה רבה.

פרופ' קלוד בר רבי: שני דברים אחרונים שרציתי לציין כאן ואחר כך בעצם למסקנות או בעצם לממצאים המסוכמים. דבר אחד שחשוב לשים לב אליו זה ששיעור התחלופה כאשר מתבססים על קצבאות בישראל הוא מאוד מאוד נמוך. כלומר, החלק שמקבלים מהמדינה, החלק הקצבתי, מהווה אך ורק כעשרים אחוז מהשכר ערב הפרישה עבור עובד ממוצע שעבד במהלך חייו, אורך שנים ממוצע, נניח עשרים ושנה, וזאת בהשוואה למדינות אחרות או לממוצע או אי סי די שבו שיעור התחלופה הוא כחמישים אחוז.

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

אז אצלנו בעצם המדינה מסתמכת הרבה יותר על חסכונות פרטיים, ועכשיו גם על פנסיה תעסוקתית חובה, הרבה פחות על אותן קצבאות שמגיעות מהמדינה עצמה. ולסיום, העניין של... מיכל בירן: שחשוב להגיד על זה מילה, שהקצבאות הן פרוגרסיביות. כשמדברים למשל על קצבת זקנה, אז כולם מפרישים לביטוח הלאומי לאורך חייהם, מי שמרוויח יותר מפריש יותר, ובסופו של דבר קצבת הזקנה אוניברסלית. לעומת זאת, כשאנחנו עוברים על הפנסיה התעסוקתית, ההבדלים מאוד מאוד גדולים בין ה...בין מה שאנשים הרוויחו במהלך חייהם, אך מהדהד והפערים רק גדלים לעת זקנה.

פרופ' קלוד בר רבי: מדויק. ו....דבר אחד אולי, אם אנחנו רוצים קצת נימה אופטימית, בסך הכל מבחינת מגמה, המגמה בבתי אב שבהם יש קשיש, או שעומד בראשם אדם שהוא בגיל הפרישה, אחוז העוני קטן יותר מאשר בכלל האוכלוסייה. היום, עכשיו זה כבר הפך ונהיה כמעט אותו דבר, והמגמות הן מגמה של ירידה של אחוז העוני בקרב הקשישים ועלייה בקרב האוכלוסייה הכללית. זה משמח יחסית לאוכלוסייה, זה לא משמח בעובדה שאנחנו עדיין עם עשרים אחוז משקי אב עניים, שזה הרבה יותר ממה שקורה כאשר מסתכלים על הכנסות פנויות בקרב האו אי סי די. עכשיו, מה שאני אומר זה רק לגבי בעצם המסקנות הכלליות, המסקנות הכלליות. אז בעצם, אחד מהם הולך בכיוון של מה שנאמר לפני

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

כאן, וזה בעצם הגמשת הפרישה. הרעיון הוא שהעובדה שהפרישה היא מחויבת בהרבה מאוד מקצועות, יוצרת בעצם בעיה אצל חלק לא מועט מהקשישים שהיו רוצים להמשיך לעבוד. הדבר השני הוא..באותן פנסיות שמפורשות, ניתן לחשוב על דרך של קרנות ייעודיות, כפי שנעשה היום, אבל עבור קשישים שרק הם יהיו זכאים לה. ולכן, יקבלו הטבה מסוימת בהחזר של ההפרשה שלהם. והדבר השלישי הוא הרעיון של השלמת הכנסה אוניברסלית. קצבת השלמת הכנסה בישראל מאוד נוקשה ביחס למדינות אחרות, מעמידה קריטריונים רבים שבגללם אנשים שאולי היו צריכים את אותה השלמת הכנסה נופלים ממנה. אם זה עניינים של זכאות על בעצם שטחים, בעלות על רכב, ועוד כל מיני דברים אחרים, אפילו נסיעות לחו"ל במידה מסוימת, גם אם זה הולך לבקר קרובי משפחה או דברים כאלה, וגם אם הטיסות לא ממומנות על ידיהם, זה עדיין לפעמים נכנס בקריטריונים שמונעים מהם לקבל השלמת הכנסה. משהו אופטימי לסיום, במחקר האחרון שעשינו בדוח מצב המדינה 2015, ראינו, כשהסתכלנו על האוכלוסייה החרדית, שיש דברים לעתים יותר חשובים מכסף או לפחות חשובים כמו כסף. ראינו שתוחלת החיים אצל חרדים הרבה יותר גבוהה ממה שהיינו מצפים בהינתן ההכנסה שלהם. וחלק מהגורמים המסבירים, אם לא העיקרי, הוא העובדה שהם חיים בחברה משתפת, ושיש להם הרבה מפגשי

מידע רדיו וטלויזיה

IFAT House
96-98 Derech Menachem Begin, Tel Aviv
(formerly Derech Petach Tikva)
Tel 972-3-5635050, Fax 972-3-5617166
www.ifat.com

בית יפעת
דרך מנחם בגין 96-98 , תל אביב
(לשעבר דרך פ"ת)
טל 03-5635050, פקס 03-5617166
www.ifat.com

קהילה, חברה ומשפחה, וייתכן שגם אצל הקשישים להגביר גם את הפן הזה, ולא רק את הפן הכספי של הקצבה, אלא את אותם שירותים שבאים מסביב, את הניידות, את הצרכים המיוחדים שיש להם, אם זה בתרופות, או בחשמל וכו', לפעמים יכול לתת יותר רווחה מאשר תרומה כספית שווה. זה בעצם הכל. תודה רבה.

מיכל בירן: תודה רבה לך על המצגת המקיפה.